

КАФЕДРА ДЕРЕВ'ЯНИХ ДУХОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Камерний ансамбль

Освітній ступінь бакалавр

Спеціальність 025 «Музичне мистецтво»

Курс	2-4
Семестр	3-8

Освітньо-професійна програма «Оркестрові духові та ударні інструменти: «Флейта», «Гобой», «Кларнет», «Фагот», «Саксофон», «Валторна», «Труба», «Тромбон», «Туба», «Ударні інструменти»

Статус обов'язкова

ECTS	14
Годин	420
Індивідуальні заняття	150
Самостійна робота	270

Форма контролю залік/
екзамен

Інформація про викладача

ПІБ	Ганапольський О.А. - ст. викладач кафедри дерев'яних духових інструментів НМАУ імені П. І. Чайковського
Профіль викладача	https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=9UtGdBwAAAAJ
e-mail	ganapolskiy086@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

У скарбниці світової музичної культури камерний ансамбль займає особливе місце. Народжений бажанням музичного спілкування, невеликий за складом виконавців та досить мобільний жанр камерного музикування завжди привертав до себе увагу композиторів, які бачили в ньому можливість більш тонкого проникнення у складний духовний світ людини. Вивчення камерної музики – джерела високої духовності – відіграє значну роль у вихованні музиканта. Камерне музикування як форма творчого спілкування є найбільш довершений процес становлення митця як особистості. Воно сприяє досягненню професійної зрілості музиканта, розширює його художній кругозір, формує високі моральні якості. Композитори різних часів створювали камерно-інструментальні ансамблі для співдружності музикантів, кожний з яких – особистість. Ці твори, не втративши з роками своєї художньої сили, стали частиною духовного життя суспільства, зіграли значну роль в ідейному та моральному вихованні багатьох поколінь.

Видатні композитори сучасності створили у жанрі камерного ансамблю новаторські твори, які передають дух та суть нашого часу.

Незвичність архітекτονіки та складність організації музичного матеріалу цих творів відкрили нові горизонти у можливостях камерної музики.

Камерний ансамбль на кафедрі дерев'яних духових інструментів є однією із профільюючих дисциплін.

Формуючи професійні навички виконавців камерних ансамблів, вивчаючи із студентами твори композиторів різних епох, жанрів, стилів, необхідно дбати про те, щоб вагому частину їх репертуару склали твори українських композиторів.

Метою навчальної дисципліни «Камерний ансамбль» є підготовка фахівців освітнього ступеня «**Бакалавр музичного мистецтва**» спеціалізація «**артист камерного ансамблю**» професійна кваліфікація (Артист-соліст-інструменталіст, артист духового оркестру, диригент духового оркестру, викладач мистецьких шкіл).

Завдання:

- підготувати концертного виконавця ансамбліста (артиста камерного ансамблю), який досконало, майстерно володіє навиками спільної гри.
- широко ознайомити з найкращими зразками ансамблевої літератури.
- виховати художній смак та культуру виконання.
- надати виконавцям ансамблю фундаментальні знання цієї професії, широко обізнаного із проблематикою інших галузей музичних та загальноосвітніх знань;
- виховання музиканта, здатного глибоко відчувати і мислити, любити свою професію.
- виховати патріота нашої держави, що має велике бажання, внутрішню потребу нести музичну культуру у маси.

Студент повинен знати:

- специфіку та особливості ансамблевого виконавства;
- мати розвинуті знання з таких навчальних дисциплін, як сольфеджіо, теорію музики, гармонію, поліфонію, основи композиторської творчості;
- вмінні зробити попередній аналіз музичного твору, перед початком його виконання;
- як працювати з художнім та інструктивним музичним матеріалом;
- психологію виконавської та педагогічної діяльності;
- загальну історію музично-виконавського мистецтва на духових та ударних інструментах і специфіку суміжних його різновидів;
- історію музики;

Випускник класу камерного ансамблю кафедри дерев'яних духових та ударних інструментів НМАУ імені П.І. Чайковського вмінні:

- одночасно розпочати та закінчити гру, синхронність звучання усіх партій;
- уміння чути усі голоси ансамблю одночасно зі своїм;
- єдність метро-ритму;
- уміння визначати головне та другорядне в музичному матеріалі («ведучий» та «відомий») та своє місце, виходячи з цього;
- як досягнути єдності артикуляційних прийомів та штрихів;
- тембрового злиття голосів, чистоти строю та інтонації;
- розуміння виконавських намірів партнера, передбачення їх розвитку під час гри;
- грамотне читання нотного тексту та нюансів;
- технічно-виражальні свобода володіння своїм інструментом як основою ансамблю;
- уміння вибрати найкращі засоби виразності та фразування;
- володіти навиками виконавського дихання та теситурною технікою;
- розвинуте мистецтво читання з аркушу, уміння орієнтуватися у випадку помилок;
- комунікабельність, уміння долати складності, які виникають в процесі спільної творчості ;
- досконало, майстерно володіти грою на своєму фаховому інструменті;
- використовувати розвинуті артистичні якості під час публічного концертного виступу;
- бути гнучким та універсальним, вмінні швидко перелаштовуватися, знати специфіку та мати практичні професійні навички виконавства в оркестрі, ансамблі або сольного виступу;

- бути обізнаним у світових досягненнях пов'язаних з галуззю музичного мистецтва камерних ансамблів мідних духових інструментів;
- орієнтуватися та знати максимально існуючий музичний репертуар для ансамблів мідних духових інструментів;
- володіти сучасними прийомами гри та засобами виразності характерних для музичних творів сучасних композиторів;
- знати особливості усіх інструментів, що входять до складу ансамблю;
- знати систему та особливості музичної освіти України, її внутрішню організацію;
- вміти розробити навчальну програму, скласти індивідуальний план занять, вміти вести журнал обліку індивідуальних та лекційних занять;
- бути комунікабельним з колегами та адміністрацією в творчих або навчальних професійних колективах;
- мати навички наукової роботи.

Реалізація та забезпечення можливе лише у випадку коли викладач розуміє, що повинен досконало володіти системним комплексним підходом, який має гармонічно об'єднати учбову і виховну роботу в класі з камерного ансамблю.

Для ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та її специфіки, засвоєння матеріалу використовується електронна пошта (e-mail), FB-месенджер, Viber, Google meet, Zoom, а також навчальна платформа MOODLE.

Під час навчання та для взаємодії зі студентами використовуються сучасні інформаційно-комунікаційні та мережеві технології для вирішення навчальних завдань тощо.

Перелік тем

Тема 1. Виявлення загальної музичної і техніко-виконавської підготовки та визначення напрямків розвитку наявних навичок кожного учасника ансамблю для забезпечення максимальної реалізації їхніх творчих ансамблевих можливостей
Тема 2. Робота над інтонацією та чистотою строю звучання ансамблю. Робота над гаммами (інтонаційна, штрихова, динамічна і тембральна) на початковій стадії кожного заняття
Тема 3. Розвиток навичок читання нот з аркуша та засвоєння методів розвитку виконавської майстерності
Тема 4. Розвиток навичок читання нот з аркуша та засвоєння методів розвитку виконавської майстерності
Тема 5. Робота над старовинною сонатою, різнохарактерними п'єсами
Тема 6. Віртуозна п'єса. Ознаки віртуозності
Тема 7. Ускладнення техніко-виконавських завдань
Тема 8. Засвоєння ансамблевого репертуару. Ознайомлення студента з музичним репертуаром для камерних ансамблів дерев'яних духових інструментів, створеного українськими композиторами
Тема 9. Поглиблена робота над творами крупної форми
Тема 10. Повторення музичних творів, які виконувались на більш ранньому етапі навчання
Тема 11. Зосередження уваги на техніко-виконавських та художньо-виконавських завданнях
Тема 12. Робота над концертами віртуозно-романтичного напрямку. Типи концертів, стилістика жанру в історичній періодизації
Тема 13. Поглиблення роботи над виконавським стилем, індивідуальною манерою композитора
Тема 14. Робота над нетрадиційними прийомами гри та новими засобами виразності
Тема 15. Формування умінь і навичок самостійного опрацювання музичного твору
Тема 16. Складання довільної програми за вибором студентів-учасників ансамблів
Тема 17. Розвиток у студентів класу камерного ансамблю артистичних якостей. Підготовка до концертного виступу
Тема 18. Удосконалення музичного мислення, досвіду музично-виконавської діяльності

Форми та технології навчання

Базова форма навчання визначена навчальним планом (очна, денна).

В сьогочасних реаліях пандемії в освітньому процесі запроваджена змішана форма навчання як синтез онлайн та офлайн форм.

Навчальні ресурси

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються студенту.

Методи контролю

Підсумковими формами контролю з дисципліни «Камерний ансамбль» за професійним та творчим розвитком студентів освітнього ступеня «Бакалавр» є технічні заліки у 3 – 7 семестрах та іспит наприкінці 8 семестру. Крім того, протягом кожного семестру (за винятком 1 семестру) студент має не менше одного разу виступити в академічному концерті зі спеціально підготовленою програмою, що створює певну ритмічність сценічного досвіду та виступає своєрідним аналогом обов'язкового семінару.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Технічні заліки	15
2.	Академічний концерт	15
3.	Відвідування занять	40
4.	Іспит	30
5.	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів:

90-100-А (відмінно) – відповідає яскравій грі в ансамблі із якісною реалізацією всіх технологічних компонентів виконавської майстерності: досконала інтонація, культура штрихів, виразна динаміка, бездоганна техніка, сценічний артистизм тощо.

82-89-В (добре) – відповідає якісному виступу, але з наявністю незначних недоліків, як то: текстові неточності, недосконала інтонація ансамблю, не ритмічна техніка, недостатня динамічна виразність, не точне відчуття форми або стилю тощо.

74-81-С (добре) – відповідає впевненому виступу, але з наявністю певних вад, як то: текстові неточності, недосконала інтонація, неритмічна техніка, недостатня динамічна виразність, не точне відчуття форми або стилю тощо.

64-73-Д (задовільно) – наявність певних вад у грі виконавця, як то: погано вивчений текст твору, помилки у техніці, неохайна інтонація, не виразна динаміка, погане відчуття ансамблю, аморфність у формі тощо.

60-63-Е (задовільно) – наявність значних вад у грі виконавця, як то: не вивчений текст твору, недоліки у техніці, погана інтонація, не виразна динаміка, відсутність відчуття ансамблю, нерозуміння форми тощо.

35-59-ФХ (незадовільно) – рівень виконання твору студентом не відповідає вимогам НМАУ.

Інклюзивне навчання

Передбачене викладання навчальної дисципліни для студентів з особливими освітніми потребами.

Навчання іноземною мовою (за потреби)

За потреби навчальна дисципліна може викладатися англійською мовою. За бажанням студентів допускається вивчення матеріалу за допомогою англійськомовних онлайн-курсів за тематикою, яка відповідає тематиці конкретних занять.

Неформальна освіта

Впродовж вивчення навчальної дисципліни «Спеціальний інструмент (Гобой)» передбачається участь студентів у науково-методичних, практичних конференціях, конкурсах творчих робіт, майстер класах, відвідування культурно-мистецьких проєктів, театрів, мистецьких експозицій та виставок, музичних фестивалів, конкурсів тощо.

Рекомендована література:

1. Апатський В. Духове вібрато. Питання музичного виконавства і педагогіки. – К., 1979.
2. Апатський В. М. Історія духового музично-виконавського мистецтва. К.: НМАУ імені П. І. Чайковського, 2010. – 320 с.
3. Апатський В. М. Історія духового музично-виконавського мистецтва. Книга II / В. М. Апатський. К.: НМАУ імені П. І. Чайковського, 2012. – 408 с.
4. Апатський В. М. Основи теорії методики духового музично-виконавського мистецтва – К.: НМАУ ім. Чайковського, 2006. – 432 с.
5. Апатський В. Фактори тембру і динаміки фагота. Дисертація кандидата мистецтвознавства. – К., 1971.
6. Апатський В. Про віртуозність в духовому музично-виконавському мистецтві. Дослідження, досвід, спогади. Вип. 3. Збірка праць. - К., 2002.
7. Богданов В. О. Духова музика в Києві XVIII – початку XX ст. / В. О. Богданов // Виконавство на духових інструментах: історія і методика. – К., 1986. – С. 81–98.
8. Вовк Р. Акустична природа та конструктивні основи аппікатури кларнета. Музичне виконавство. Вип. 3. – К., 1999.
9. Вовк Р. А. Київська школа духових та ударних інструментів у контексті сучасного виконавства: (видатні особистості) / Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України: зб. матеріалів Всеукраїнської наук.-практ. конф. – Рівне: Волинські обереги, 2006. – Вип. I. – С. 21-25.
10. Качмарчик В. П. Немецкое флейтовое искусство XVIII–XIX вв. / [Монографія]. – Донецьк: Юго-Восток, 2008. – 311 с.
11. Качмарчик В. П. Перманентний видих у виконавстві на духових інструментах: проблеми історії та фізіології / [Автореферат дисертації канд. мистецтвознава]. – К., 1995. – 23 с.
12. Круль П. Національне духове інструментальне мистецтво українського народу. – К., 2000.
13. Кушнір А. Я. Специфіка формування репертуару епохи романтизму у виконавській діяльності представників київської флейтової школи / Науковий вісник НМАУ імені П.І.Чайковського. – К., 2011. – Вип. 102. – С. 138-144.
14. Кушнір Я., Кушнір А. Технологія виконавства на флейті. – Луганськ: Книжковий світ, 2008. – 100 с.
15. Мюльберг К. Теоретичні основи навчання гри на кларнеті. – К.: „Музична Україна”, 1975.
16. Тихонов В. Произведения украинских композиторов для кларнета. Исполнительство на духовых инструментах. История и методика. – К., Гос. консерватория им. П. И. Чайковского, 1986.
17. Тюріна О. Гучна динаміка як поняття виконавства. Музичне виконавство. Вип. 2. – К.: Науковий вісник НМАУ, 1999.